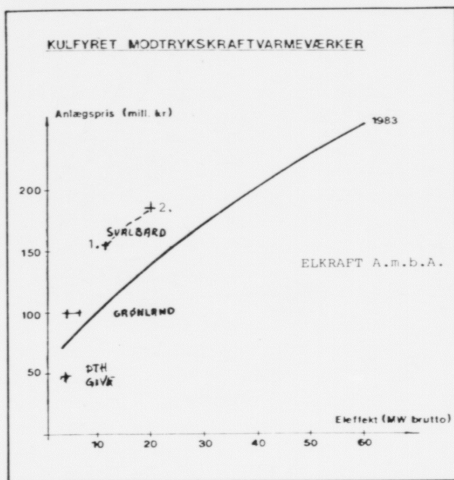

stovrnarnir, ið vit hövdu heitt á um at luttaka á fundinum um hetta so týðandi mál, ikki vildu metla.

Eg hevði tá sjálvandi einki annað at gera enn at avlýsa vitjanina beinanvegin.

9. mars ringdi eg til orkumálaráðharran (Eilif Samuelsen) fyrri at fregnast nærri um henda lögna atburð myndugleikanna. Mær var tá sagt, at landsstýrisins avgerð var tikin m.a. út frá upplýsingum Orkuraðsins um, at tað var «Elsam» («Yvirráðgevi» Orkuraðsins) og ikki Elkraft, ið hövdu projekterað kolkraftverkið á Svalbard. Eg svaraði, at Orkuraðið her talaði ósatt og bað um, at landsstýrið kannaði málið beinleiðis við Elkraft og Elsam.

Hvat so hendi ella ikki hendi millum landsstýrið, Orkuraðið, Elkraft og Elsam er mær ókunnugt, men dagin eftir fekk eg boð um, at vitjanin kom at verða sum upprunaliga ætlað.

Kanningin av nám-inum í Suðuroy — Fundir

Yvirhøvur varð kanningin framd sum ætlað og somuleiðis varð skráin fylgd hvat viðvikir fundinum við okkara myndugleikar, grunnar og stovnar. Tó skal viðmerkjast, at hverki Orkuraðið ella SEV mottu upp til fundirnar. Landsstýrið var umboðað við einum fulltrúa.

Kanningarfrágreiðingarnar

Á fundi 16.03. (dagin áðrenn ferðarferðina) við umboðum fyrri landsstýrið og grunnarnar lögdu námsfrøðingarnir fram eitt uppskot til «Innledende arbeider vedrørende kull-driften på Suðuroy».

Her verður skotið upp at fremja ávisar ábøtur og royndir serstakliga viðvíkjandi kologrevsturin

viðmerkingum til umsóknina varð ført fram:

Sama hvussu ymiskt menn halda at farast skal fram við kologrevsturin í Suðuroy, so er tó yvirhøvur semja um, at vit skulu hava ein ávisan rakstur av námnum, og at tað er av stórum týðningi, at tað verður gjørt ein neyv kanning av møguleikum fyrri skynsamt at kunna troyta hetta tilfeingi í framtíðini. Tað er einki at dylja yvir, at sum er, er grevsturin í Hvalba sera órationellur og tað sum verri er: Hann verður í dag framd undir umstøðum, ið ikki lúka tær tryggleikatreytir, ið eru galdandi í likandi námum aðrastaðni.

Hetta er tað skylda okkara at bota um skjótast gjørligt.

Hinvegin er tað so spurningurin um, hvussu gjølla vit skulu fremja kanningararbeiðni, — óðrumegin: fyrri at finna fram á hóskandi hettir fyrri rationellan rakstur av námnum (t.d. hvussu vit skulu skilja leirið frá kolinum) — og hinumegin: fyrri at fáa eina toluliga álitandi hylling á tí kolatilfeingi, ið er tókt, ella rættari sagt: hvussu stórar partur av hesum tøka tilfeingi, ið kann útvinast toluliga lönandi.

Undir øllum umstøðum meti eg tað vera av alstórum týðningi fyrri okkara vinnuliv, at kologrevsturin í Suðuroynni verður at halda áfram, og at vit nútímansgera henda grevstur, so vit koma á hædd við hann í øðrum framkomnum londum (sjálvandi í mun til tað sum verður útvinnið). Hetta mál er ikki bert ein spurningur um eina fyrirteku, ið kann geva so og so nógv arbeiðsplass, og eitt so go so gott/ringt úrslit, men hetta er lika nógv ein spurningur um at varðveita og menna tær royndir í námsrakstri, vit hava vunnið gjøgnum nógv, nógv ár. Hesar royndir kunnu nevniliga eisini koma okkum til góðar á øðrum økjum — økjum vit ikki geva gætur í dag, men sum í morgin knappliga kunnu fáa alstóran týðning.

Svarið frá Menningargrunninum er dagfest 07.12.83. Her verður m.a. sagt:

« - at nevnd grunnsins metir málið hava ein slíkan samfelagsligan týðning, at landsstýrið fyrst eigur at viðgera málið, áðrenn endalig støðutakan í Menningargrunninum».

Hverki íðnaðargrunnurin ella landsstýrið hava enn viðgjørt umsóknina. Hin vegin hava Menningargrunnurin og landsstýrið viðgjørt tann part av umsóknini, ið snýr seg

um tey framdu kanningararbeiðni (sjá pkt. 8).

Menningargrunnurin sýtir í skrivi dagfest 16.01.84 at veita stuðul til hesi arbeiðir, tí sum sagt verður:

«Tá talan er um eina rapport sum viðvikur orku, metir nevnd grunnsins, at hetta ikki kemur undir viðtekur grunnsins - - -».

Landsstýrisins grundgeving at sýta stuðul til kanningararbeiðni er so ljóðandi (skriv dagfest 17.01.84):

«Landsstýrið hevur viðgjørt málið og hevur ta fatan, at landskassin ikki eigur at luttaka í útreiðslunum av nevndu kanning, tá kanningin var sett í verk uttan vitan landsstýrisins, hóast goð tíð var til hetta».

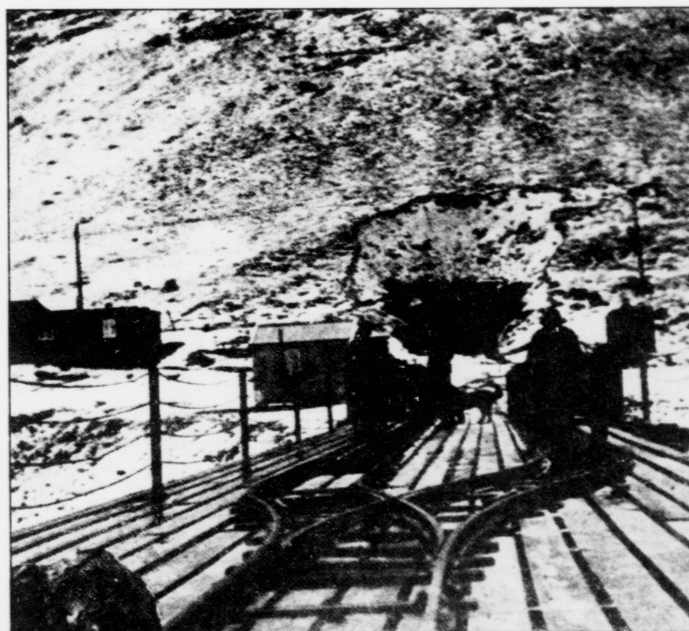
Samanbera vit nú hesar báðar grundgevingar fyrri at sýta stuðul til umrøddu kanningararbeiðir við tað, sum her er greitt frá undir pkt. 1, 2 og 8, so má úrskurðurin verða:

1. at nevnd Menningargrunnsins metir, at kanning av námsrakstrinum á Svalbard er eitt mál, ið heimildir til stuðul úr grunninum, men ikki tá tað snýr seg um námini í Suðuroy.

2. at landsstýrið ikki hevur lisið (ella gloymt) frágreiðingina frá kanningarferðini til Svalbard og somuleiðis gloymt tað sum fór fram í døgnum 8. og 9. mars í fjør tá vitjanin varð avlýst.

(Ein triði møguleiki er sjálvandi: At landsstýrið og Menningargrunnurin mettu at eitt av námsfelognum í Suðuroy ella undirritaði av einhøvjarari orsök hevði uppiborið at fáa eitt dyggiligt «nei»).

Fundur við lands-

stýrið og grunn... arnar

Nú var naggtatðn komin í, men fyrri um møgultit at fáa gongd á málið aftur, heittu námsfelogini í Suðuroy á landsstýrið. Orkuraðið og grunnarnar um ein fund har teir mest átrokandi spurningar kundu verða viðgjördir.

Fundurin varð hildin 1. mars, og hóast einstakir glottar kundu hómast, so gav fundurin tó einki itøkiligt úrslit.

Samanumtikið

Tá menn fyrri einum góðum ári síðani leitaðu til Svalbard fyrri at nema kunnleika um kologrevstur var túsund-millíona orkuprojektið hjá H&S «lagt á is», og tað mundi vera fá í hesum landi, ið tá veruliga trúðu, at Yvirfríðingarnevndin fór at siga «ja» til tað, sum lokalu fríðingarnevndirnar hövdu sagt «nei» til.

Orkuraðið/Elsam hövdu tá eisini í drúgvri frágreiðing (ið varð lögð fyrri tingið) vist á, at eitt kolkraftverk vildi kosta bert ein litlan brotpart av H&S-projektinum. Harafturat hava kanningar av føroyska kolinum sum kunnugt sýnt, at tað er væl nýtligt í einum kolkraftverki (serstakliga blandað saman við útlendskum koli).

Tað var tí, sum eisini áður nevnt, naturligt at ikki bert vit, men eisini námsfrøðingarnir úr Svalbard, mettu hesa «kolloysn» (kolkraftverk), sum tað einasta skynsomu, um farast skuldi undir kologrevsturin í Rangabotni.

Góðu royndirnar frá teirra eigna nýggja kolkraftverki (ið framleiðir elorku fyrri helmingin av elkostnaðinum hjá

okkum) talaði jú eisini fyrri hesum.

Júst tað at norsku námsfrøðingarnir í frágreiðingini draga fram henda spurningin (kologrevstur/kolkraftverk), sum eitt tað teir meta vera kanska týðningarmesta endamálið við kanningunum, havi eg varhugan av, er tað sum fellur okkara myndugleikum tyngst fyrri bróstið. At námsfrøðingarnir annars als ikki við gera hetta mál í rapportini (sum at siga í síni heild bert viðger kologrevsturin í Hvalba) er eyðsæð av minni týðningi.

Kanska fari eg skeivur — kanska vil landsstýrið og námsfólkið í Hvalba, at kologrevsturin skal halda áfram sum higartil (sum fyrri nærur 200 arum síðani) ella kanska vita menn tá saman um kemur als ikki, hvat teir sjálvir vilja.

Námsfrøðingar úr Svalbard hava verið og kannað møguleikarnar fyrri nútímansgerð av námsrakstrinum í Hvalba og møguleikarnar fyrri at byrja námsrakstur í Rangabotni. Í drúgvri frágreiðing hava teir vist á ymiskar ábøtur, ið kunnu fremjast fyrri litlan kostnað — ábøtur, ið um tær verða framdar, helst verða at minka munandi um tann rakstrarstudning, ið í dag verður veittur til vinnuna.

Ferðin til Føroyar, kanningin og frágreiðingin kostar um kr. 50.000.—. Eingin vil gjalda. Tað er stór skomm.

Eftir stendur bert at finna fram á onkran syndabukk. Tað duga vit!

Tormóður Dahl